

KÖZMŰVELŐDÉSI, TÁRSADALMI, GAZDÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS NEVELÉSÜGYI HETILAP; EGYSZERSMIND BARSMEGYE ÉS A MEGYEI TANFELÜGYELŐSÉG HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELEN:

hetenként egyszer, szombaton.

Egyes számok 10 krajczárjával kaphatók

köznyvkereskedésekben.

Előfizetési pénzek a szerkesztőséghez utasítandók.

Előfizetési feltételek.

Vidéken és Léván házhoz küldve:

Egy évre 5 ft—kr.

Hat hóra 2 ft 50 kr.

Előfizetési pénzek postautalványval is küldhetők.

Hirdetések.

Négy hasábos, petit sor egyszeri hirdetésnek helyéért 7 kr., ketszeriért 6 kr., többszöriért 5 kr. — Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.

A Nyílt-térben

minden három hasábos, garmond sor díja 20 kr., mi a szerkesztőséghez előlegesen beküldendő

Szerencse föl!!

(Sz. L.) Megyénk törvényhatóságának 1880 évi decemberhó 7-edikén hozott határozata alapján, egy tekintélyes számú bizottság küldetett ki, hogy Bars megye kérelmét, egy, Léván fölláttandó, főgymnázium tárgyában, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek előterjessze.

E bizottság, mint értesülve vagyunk, néhány nap múlva utra kel. Csatlakozni fognak ehhez megyénk országgyűlési képviselői s megkönnyítendik útját és dolgait: általánosan szeretett főispánunk s hazánk tudós főpapja, megyénk szülöttje: Ipolyi Arnold, besztercebányai püspök.

Ritkán juthat egy-egy megyének osztályrészül, hogy ily fontos miszsióval bizhasson meg küldöttségét; de ritkán is adatik alkalom, hogy a szellemi, kulturális érdekek faktorainak megszerzése a nemes vetélykedésnek mintegy oly pályadíjává tűzethet ki, amit elnyerni csak küzdelmek s igazi áldozatok árán, tehát — jól megérdemelve, lehet.

E lapok 2-ik számában ki volt mutatva, hogy megyénknek a főgymnáziumra szüksége van; de azt meg is érdemli.

Tudott Bars megye a szellemi művelődés intézményeiért mindenkor áldozni s fog most is, ha kell. Édes tehernek tartjuk azt, amit magunkért viselünk; de jobb izü is a falat, ha saját termelésünkből kerül ki.

A küldöttség célja: a kormány jóakarát részünkre megnyerni, hogy az, a telki-i párt s a jóvedelméből, a Léván már létező, kegyesrendi al-gymnáziumot fokozatosan nyolczosztályúvá egészítse ki. Ez, miután — s épen most — kivihető, nem merész kérés. Megfontolta ezt megyénk jól s úgy találta, hogy egy főgymnáziumra, a mondott helyen, nemesak szükségünk van; de az tovább nem is halasztható kérdés. Léva a magyarság határa; a töbtség által folytonosan csapdosott, áztatott szirt. Nem hisszük; de megtörténhetik, hogy kopik, mállik. Erősítsük. Építsünk ide minél fényesebb világító-tornyot, hogy ide csalogathassuk a révedezőket s megtaníthassuk őket arra, hogy e szép megyében is a magyar az, aki vezet, aki szellemi fölényével hódít, művel, aszszimilál.

Megyénknek főképen ez az intencziója.

Van-e magyar, ki ezt nem helyeselné?

De mivel megyénk kicsiny, a főgymnázium létesítése pedig nem csekély költséget igényel: ezért fordul, igenis, ezért — : segélyért, nemzeti segélyért, a kormányhoz.

Léva város, melynek évi budgetjét jórészen nevelés-tanításügyi, tehát humanitáriusi, költségek képezik, minden lehető áldozatra kész ez eszméért. Ad, ha szükségeltetnék, helyet — két, három osztály részére. Adni fog, ha netalán építkezés történnék: anyagot; szegénységéhez képest: pénzt és munkaerőt. Mi megteszünk mindent, csak a kormány kedvező elhatározását nyerhessük ki.

Küldöttségünk ezeket fogja tolmácsolni. A kormány meghallgatja küldöttségünket s intézkedik.

Szeretetünket és reményeinket viszi a küldöttség. Amazt vissza is fogja hozni, vajha ezeket valóval eserelné ki!

Áldás és szerencse kísérje önzetlen fáradozásait!

A társadalom száműzöttjei.

(Vége)

A mai kor humanizmusának érdemül tudandók be a következők is:

A keresetképtelen, koros egyének számára részint segélyző, részint egészen gyámolító intézetek keletkeznek.

Ausztriában*) 1867-ben 1045 gyámház: 8920 fi- és 11907 nőgyámolttal, létezett.

Erdélyben 1865-ben 13 gyámház 243 gyámolttal találtatott.

Horvát-Szlavóniában ugyanekkor 5 gyámház volt 182 gyámolttal.

Sajnos, hogy a magyarországi, e nemü intézetek statisztikája a hivatolt, különben jeles, műben nem foglaltatik.

Bars megyében szintén ez időben Ujbányán, Körmöczön, Léván, Kistapolcsányban ily, kisebb mérvű, gyámolító s segélyző intézetek gyakorolták a jótékony-ságot.

A lévai szegény-ápolásban 7 egyén gyámolítottatott.

„Mivel a gyámházakban meghatározott számú helyek vannak s az ott, azokon kívül sok keresetképtelen szorul meg segélyezésre: több városban és helységben még oly árvaházak is vannak, melyek körülánényszerűen osztoztatják a segélyt.”

Ausztriában 1867-ben 6259 szegények intézete volt: 163 503 segélyezett. A határvidéken 10 ily intézet volt. Erdélyben 26. Horvát-Szlavóniában 14.

Magyarországon ezen jótékony-ság gyakorlása leginkább a jótékony nőegyletekre hárulnik.

Több jótékony egyesület letetik megyékben is, melyek legujabbban Vöröskereszt-főkegyletek által szaporítottak.

Ezen jótékony nőegyletek figyelmébe bátorodunk ajánlani szegény, elhagyott, vagyontalan árvaink szandó sorsát.

S kétszeres bizodalommal fordulunk e részben a nővilághoz, mert nagyon ismeretes mindenki előtt hölgyeink nemes, emberbaráti szeretete, mely a fájdalom, a nyomort fenkölt gyöngédséggel tudja enyhíteni ott is, hol a férfi minden törekvése s erőfeszítése hajótörést szenved.

Ismeretes a tetterőnek azon szívóssága, mely lankadni nem tud mindaddig, míg célját el nem eri.

Ismeretes a tevékenység azon sokoldalúsága mely, mint a méh, mézet tud szedni ott is, hol a férfiszem mitsem lát, mitsem vesz észre.

Ismeretes végre azon hangya-szorgalom, mely őszegyvűjtött porzembekből hegyeket képes alkotni.

E nővilág ott, hol sem az állam, sem a vármegye, sem a község nem tudja társadalmunk ezen nagy bajt orvosolni, legbiztosabb orvosként képes társadalmunkat a kór tovaerj desétől megvédeni.

Nővilág!; fölsóhajt itt egy, az emancipáció után vágyó, ábrándos fejecske; hát nem vagyunk-e mi, nők, rosszabb helyzetben, mint a száműzött árvák?! Ezek száműzöttek; de szabadok. De mi, nők, a zsarnok férfi hatalom alatt, száműzve a külvilágtól, megfosztva emberi s természeti jogainktól, nem vagyunk-e a konyha, a házirésd s a családi élet szük körébe bebörtönözve?!

Mit akarhat tőlünk a világ, mit a társadalom? Nem vagyunk-e a világ, társadalom előitéleteinek könyörtelensége által szabadságunktól és tetterőnkől megfosztott rabok?!..

Igen, hogy a társadalmi életben előforduló bajok és nyomoruságok, melyeknek hangos kifejezést adnak a francia kommunárdok, a német szocialisták, az orosz nihilisták s melyeknek behizelgő s ékes tolmácsául szolgálnak S a n d t G e o r g e, stb., francia regényírók megragadó s elbűvölő kepei, méltó fölháborodásra ragadtatják úgy az ábrándos fejecskéket, mint a komoly s zord főket. De azért örökké igazak maradnak hathatatlán E ő t v ő s ü n k szavai: »az emberek sem

*) Kovács Ferencz Statistica.

nem oly rosszak, sem nem oly jók, mint amilyeneknek a regények festik!*

Aztán nem irányadói s lüktető erei-e a férfi cselekvésnek a nők?

S cselekvés végett a köztérre való kilépés nem közelebb hoz bennünket az annyira óhajtott(?) emancipációhoz?, mely azon perczen üli diadalát, melyben a nők többsége dekretálja azt, bármennyire akarjanak hatalmaskodni is a férfiak?!

Igy, így, kedves, ábrándos fejecske!

Úzze el arczáról a méltó fölháborodásból eredt, borús fellegetek; szüntesse meg a szépségét és kedves-ségét koezkázató homlokredőket s engedje ismét ragyogni a derült nyájasság fényes napját! S mint egyik jelcsünk mondja: »fogjunk kezét, hogy ne kelljen rettegni a kommunizmus, szocializmus és nihilizmus zugó vulkánaiból kirohanó óriásokat!*

»Fogjunk kezét« s kopogtassunk a részvét előtt elzárt szívek ajtajait!

S ki legelőször nyujji ki áldó kezét, azé legyen a hála és dícsőség!

S ki azt kiterjeszteni vonakodik: arra szálljon azon átkok, melyet sirunkra vethetnek azon elhagyott árvák, kiket gondatlanságunk megnyomorított.

Fogjunk kezét s emancipáljuk magunkat a részvétlenség, a közöny, a visszavonás és szeretetlenség békői s előtételei alól.

S az lesz a nővilág emancipációjának legszebb és legnagyobb diadala.

A begyült s összehordott fillérekben pedig állítsunk árva, men s szeretet házakat.

Ezek lesznek az emancipációnak legbüszkébb s legdíszesebb monumentumai.

Árvaház, meaház, szeretet-ház! Rémitő sok; óriási föladat!!

Hol van a mód és erő, ezen föladattal sikeresen megküzdzeni?!

Aki mer: az nyer!

Bars vármegye 46 □ m. területén 140 ezer ember lakik. Az árvaiügyek 4. árvaszék által kezeltetnek; egy megyei, három városi; u. m: Ar-Maróthon, Ujbányán, Körmöczbányán és Léván.

Körmöcz és Ujbánya, szabad, királyi városok, mint községek, azon szerencsés helyzetben vannak, hogy rendes, évi jövedelmeikből képesek elhagyott, vagyontalan árváikat ellátni.

Nem dícselkedhetnek ezen szerencséjével az ar-maróthi, megyei és a lévai, városi, elhagyott, vagyontalan árvák.

Itt a segélyt ezek a legimminensebben követelik.

Az ar-maróthi, megyei árvaszéknél kerekszámában 15 ezer; a lévai, városi árvaszéknél 500 árvaiügye kezeltetik.

Ezen árváknak 8—10%, vagyis számszeréat 1550 az elhagyott, vagyontalan árvák szomorú sorsában osztozik.

Hogy ezek elláttathassanak: egy árva után 20 frotot véve, évenként 31 ezer forint szükségeltetik, az árvaházak fölláttási s berendezési költségein kívül.

Mint hogy az árvaházaknak fölláttása s berendezése egy helven, ily nagy szám mellett, megyei viszonyainknak s a célszerűségnek is aligha volna képes megfelelni, annak több helyre való fölosztása kívánatos.

Igy lehetne az árvaházakat járásokként fölláttítani, úgy, hogy ahol szükséges, két járás is egyesíthetnének e célra.

Vagy pedig az egészségügy fölosztása szerént, a megyét két részre osztva, két árvaházzal: Ar-Maróthon és Léván, ellátni.

Mindenek előtt pedig a kezdeményezést Léván megindítani.

A lévai nőegylet, mely évek óta dicséretes buzgósággal egy kisedővodát tartott fön: újabb időben a Szepessy-féle házban életbeléptetett óvoda által az óvás ügyét biztosítottak látván, saját óvodáját, azon szándékkal, hogy az erre fordított költséget más, jótékony célra fordítandja, fölslaztatta.

A szegény, elhagyott, vagyontalan árvák megmentésének ügyet—mint fön is jelzők, — csak a női jótékony-ság útján véljük megoldhatónak.

S erősen meg vagyunk győződve, hogy a lévai, jótékony nőegylet, mely annyi áldozatkészséget tanusított a helybeli, jó ügyek előmozdításában, a fölvetett eszmét magáévá teendő.

A lévai takarékpénztár, mely a jótékonytérén példátlanul áll, amennyiben évenként tiszta jövedelmének egyötödét jótékony célokra fordítja: az eddig a kised-óvó részére gyűjtött több ezer forintra menő összeget, — miután, mint f-m is érintők, a kised-óvó-ra e pénz nem igényeltetik, — lezérőszerebbén s legilletékesebben az árvaház javára fordítható. És mivel birtokában van oly háznak, hol t. i. eddig az óvoda létezett: az eddig gyűjtött és gyűjtendő pénz erejéig, ezen házat az árva menház részére, a részvényesek s a takarékpénztár legkisebb hátránya nélkül, följárolhatná.

Epen így tehetne a jótékony nőegylet eddig az óvodára gyűjtött alappal.

Ezeken kívül a városi árvaszék, az árvapénzek jövedelméből egy bizonyos hányadot, a város közönsége pedig az eddig évenként az árvákra fordított költséget, adná az árvaház fűtására, mely forrásoknak felhasználásával, rövid idő alatt meg lehetne indítani az elhagyott árvák megmentését.

Mind ezen eszméket meghányás, megvitatás végett, terjesztjük a nagyérdemű közönség elé.

Nem viadikálunk magunknak esalatkozhatlanságot arra nézve, hogy helyesebbekkel s praktikusabbakkal föl ne váltassanak.

Győzzön, ami jobb!

Csak azt óhajjuk, hogy az elhagyott, vagyontalan árvák a társadalom részére megmentésének s a koldusok, csavargók s naplopók szaporodásának gát vetessék; úgy lévén meggyőződve, hogy ha a rossz csirájában el nem fojttatik: azt viruló korában hatalommal sem lehet kiirtani. M. L.

Körmöczbányáról.

I. A jásztrabai tűzvész alkalmával leégett 2 ház és 3 gazdasági épület, utóbbiaknak egyike a paplakhoz tartozott, melyben a plébánosnak körülbelül 300 mázsányi szénatakarmánya elégett; a tűz 1 óra táján éjjel után támadt és oly roppant fényt terjesztett, hogy több mértföldnyi távolságban észrevehető volt. A körmöczbányai vártornyon levő őr is — látván e nagy tüzet, illetve fényt, — azt a tűzoltói őrszobának és a parancsnokságnak jelzé. A parancsnokság röktön intézkedett, hogy a legügyesebb tűzoltókból álló szakasz a veszély helyére siessen: — és így a derék tűzoltók — Jeszenszki János, szakaszvezető, vezénylete alatt — éjjeli két óraker, két, városi alkalmatosság, után indultak kitűnő, Knaust-féle vízpuskájukkal. Jóval elmentelük után érkezett Jásztrabáról a segélyt kérő sürgöny. Mikor a tűzoltók a tűz helyére értek, épen a harmadik gazdasági épület égett. Hathatos segélyüknek és önfeláldozó munkájuknak köszönhető, hogy a tűz ekkor lokalizáltatott, mert a községbeliek részéről tanúsított apáthia mellett az igen veszélyeztetett és már — ha erről jól értesülünk — öt év előtt is, a körmöczbányai tűzoltók által, hasanló veszélytől megmentett plébánialak és templom, nemkülönben tán az egész falu is a tűz áldozatává lesz. A mentési munkálatot a vízhiány nehezítette főleg; ehhez járult még a falubeliek télelensége; amin Uskert, ker. jegyző, segített, ki bartoslehotkai lakásán a tűzoltók kocsi-zörgése által álmából fölzarvatváu, miután a tűzről értesült, csakhamar Jásztrabán termett.

Mondják, hogy, míg a szomszédfalukból számosan példás működést fejtettek ki a tűz körül, addig többen a jásztrabai erőteljes férfiak közül vig tivornya közt mulattak a korezmában.

A körmöczbányai tűzoltók csak hétfőn, 9 óraker hagyták el a tűz színhelyét, amikor ugyanis már semmitől

sem lehet tartani. Mielőtt eltávoztak volna, a főtiszt, plébános ur megköszönte fáradozásukat s megvendégelte őket reggelivel.

Miután hírlik, hogy valamely megyei határozat szerint, a barság-összegek egy része tűzoltói egyesületek segélyezésére és támogatására fordítandó és a körmöczbányai önkényes tűzoltóegylet ismételen járván el nemes, özetlen földadatában, a város határán túl, — nevezetesen a garami járásban, ahol megbecsülhetlen hasznokat tett tevékenysége által, — remélhető, hogy a megye részéről ezen egyelet is anyagi támogatásban részesítettetni fog, — ami eddig, — tudunkkal — nem történt.

II. A körmöczbányai polg. lövész-egylet f. h. 6-án megtartván évi közgyűlést, az 1881-ki évre Campione Sándor, kir. tanácsos urat fölvész-mesterré; ifj. Schnabel György urat lövész-mesterré és Aurtay Lajos urat pénztárnokká választotta meg.

III. A körmöczbányai koresolyázó-egylet mult hóban, hasonlóan közgyűlést tartván, tisztviselőit és választmányát alapszabályszerűen újból választotta. — A választás eredménye a következő: elnök: Schröder Károly, — alelnök: Víz Ferencz, — titkár: Alatty József, — pénztárnok: Ritter Lipót, — szertárnok és rendező: D'Ouvenon Gyula; — választmányi tagok: dr. Amon Ede, Angyal Béla, Forster Imre, Moess Károly, Plauk Sándor és Salamin Kelemen. — Ezen egyelet a mult őszszel új házat építvén, nagyobb összegeket kényszerült fölvenni; — hogy az így fölmerült tartozási teher mielőbb megszüntettesék, időről-időre műkedvelői előadások tartatnak, amelyeknek jövedelme a fentjelzett adósságok törlesztésére fordítatik. Hogy mily burátságos és kölcsönös támogatásra célzó, belső viszony létezik a körmöczbányai társas egyesületek közt, mutatja a következő tény: a helybeli Magyar Egylet, felismervén a Koresolyázó Egylet zalt anyagi helyzetét, az utóbbinak javára, önön kezdeményezéséből, műkedvelői előadást rendezett; — míg ismét a Concordia-Egylet a helyiséget, szinpadját, zongoráját és összes butorzatát — ingyen — átengedte. — Azért másrésztől a Koresolyázó-Egylet is — a maga hatáskörén belül — jót tenni iparkodik; — mint pl.: a mult közgyűlésen elhatározottat, hogy 100 drb. szabadjegy osztassék ki szegény és arra méltó, reáltanodai tanulók közt.

Különfélék.

— A lévai kaszinó f. hó 20-án estélyt rendezett. A dalegylet, Lakatos zenekara s Konkoly Sándor ur igen sikerült, humoros felolvasása töltötték ki az estét. Ig-n jól illusztrálta K. ur a nénapok alóli kibuvást, a disznóölések titokban tartását, uracsaink fölületességét s nagyon találóan megsugta a hölgyeknek: hogy van ám olyan urinó, ki elpirul, ha dologban találják, mert restelné, ha őt magyar gazdaszsony nak tartanák. Az estély igen kedélyesen folyt s csak éjjeltájban oszlott el a közönség nagy része. Kár, hogy az estélyt titokban tartották; a közönséget sem lapunk útján, sem másuton kellőképp nem értesíték. Pedig ha ezélya közönségünk összehozatala, az értesítést intéző urak körültekintőbbek lehettek volna.

— Mükedvelői előadást rendez a bars megyei kaszinó-egylet f. h. 26-án Ar-Maróthon, a vöröskereszt orsz. segélyző nőegylet ar-maróthi fiókja javára. Színre kerül: L. Chassé Croisé vigjáték, egy felvonásban; írta: Fournier és Mayer, fordította: Toldy István. Személyek: Danglars, Farkas Géza, Pál fia, dr. Ruffly Pál, Valleray Clementine asszony, Jenes

Ilona, Eliz leánya, Belcsák Gizella, Rosette, Örley Luiza. Történik korunkban, Párisban, Valleray asszony-nál. II. Apró félreértések. Vigjáték egy felvonásban. — Irta Lunn József. Személyek: Sir George Conetly, Konkoly Gyula, Ilona leánya, Bodó Örsi, Aldermann Gayfarc, Christely Lajos, Gyfarc Károly fia, Faust Elek, Józsi Samu, dr. Bethlenfalvy György, Udvarmester, dr. Ruffly Pál, Lucza, Belcsák Gizella.

— Népszámlálási eredmények megyénkben. Kistapolcsányi járásban lélekszám: 25313, az 1870-ik évi népszámlálást tekintve szaporulat: 10. Oszlányi járásban: 11324, szaporulat: 114.

Körmöczbányai sa hozzá esatolt het község lakossága: 8508; itt a 70-ik népszámlálást véve: 1156 apadás tűnik fel. (Miennek az oka?)

Léva városban mostmár egész pontossággal adva: 6611, szaporulat: 697. (Várjuk a még hiányzó adatokat!)

— Pozsonyban. Az alispáni szék betöltésénél Schott J., megyei főjegyzőről beszélnek, kinek helyét Botló, vagy Kempa N. M. verekélyi ügyvédet, az alaptalan vád alól fölmnté.

— A Greuzbote írja: hogy nov. és decz. hóban Pozsonyban 477 himlős beteg közül: 68 m ghalt.

— A bars megyei gazdasági egylet f. hó 15-én tartá Léván, saját helyiségében, évnegyedes rends közgyűlést gr. Keglevich István elnöklété alatt, ki érdekes beszédben adta elő az egyelet 1881. évi működését; e-ről bővebben fogunk majd meg emlékezni. Elintéztetett e közgyűlésen az 1881-iki költségvetés; egy egyleti, havi értesítő kiadása határozattá vált s a jövő közgyűlés helye Ar-Maróthra tüzetett ki.

— A lévai postahivatal fordalmi kimutatása 1880-ban. Tiszta bevétele 11422 frt. 19 kr. Értékesített postabélyeg ára: 5693 frt. Magán és hivatalos levél-érkezett: 129557. Hirlap: 44370. Utalvány föladatott: 6997 drb. 2750,9 frt. értékkel; külföldre: 2551 drb. 61,934 frt.; utánvétele kifiz. 353 drb. 2852 frt. befiz. 3859 drb. 35,095 frt. Koresi posta-küldemények súlya: 72,728 kg. értéke: 10,856 211 frt. Ludmáj okt. és nov. hóban elküldetett: 3428 kgr., értéke: 5646 frt.

— Az országos nőipar-kiállítás vidéki bizottsági szervezkednek, Szegeden a tisztség elnökevé: Vöber Györgyné, nőegyleti elnök és Dáni Ferencz, volt főispán választattak.

— Zelizről írják, hogy z ottani, elemi iskola igen elhanyagolt állapotban van, különös, hogy oly népes, derék város nem állított, még a kornak színvonalán álló népiskolát sem.

— Taszár és Malonya községekben a torokpenész, (diphtheritis) szedi áldozatokat. E szomorú hirt kaptuk Szempeszről is.

— Véres verekedés N-K lnán két molnár, — Molná: J. és Baka J. — összeveszték afölött, hogy egymás örölt elcsabitottak. Baka ugy kikapott, hogy jan. 18-án belehalt.

— Zsiva Ujfalun és Szelepesény községek környékén a közbiztonság rossz lábon áll. A napokban egy, gabonát szállító, gazdát raboltak ki; a tettesek az ar-maróthi c-embiztos erélyes kiutatása folytán elesipettek. — Nemrégiben a szelepesényi, r. k. tanító éléskamráját ürítették ki — kétszer.

— A szempezi, önkényes tűzoltó-egylet saút egylete javára f. hó 15-én táncestélyt rendezett, mely Szempesz és vidéke intelligens s polgári közönségét egy födel alá hozta. Az egyelet tőkéjét 60 forinttal növelte az est bevétele.

Tárhoza.

Két alispán.

Még mi itt, a földi ködben, légvárat építünk, s főnhéjazó göggel magasra tartjuk fejünket; ők a földben porladoznak. Pedig mindegyikük egy-egy fölvel magasabb volt nálunk.

Magas, száraz s hosszú életpályáján mindenkor egyenestertásu, élénk mozgásu, merész tekintetű alak volt az egyik.

Közép, arányos termetű, a lelkesedés hevéttől lángoló arcú s tekintetű, néha az arányosság rovására kisé terjedtebb kinézé-ű alak volt a másik.

Rudnyánszky Flóris.

Pólya József.

Mindkettő a közcélet embere s mindakettő Bars-vármegye alispánja volt.

Amaz az 1848 előtti idők typusa.

Emez a 48-adi korszak növendéke és az újabb idők küzdelmeinek bajnoka.

Rendesen ellentétben álltak egymással; mint a két korszak, melynek kifejezői voltak s melyeket képviseltek.

De voltak idők, midőn találkoztak s egymással karöltve haladtak.

Azonban ez csak a közcélet szünetelése alkalmával történt s amint annak ajtai megnyiltak: mindegyik külön utat választott magának.

* * *

Rudnyánszky Flóris a 48 előtti időkben Bars-vármegyének leghiresebb főbírája volt.

Erélye, munkássága s kitartása, melyet tisztviselés-közüben tanúsított s melylyel a tolvajokat s csalókat lankadatlanul üldözte: közelsimérest vívtak ki számára.

Mint vizsgáló-bíró, az akkori divat, erkölcs és szokások szerint: fölülműhatlan volt.

A delinkvensenek vallatását Jancsi huszárral rendszerént nyájás nyugodtsággal, amikor is Jancsi huszár vallató eszközével mindenkor a delinkvens háta mögött foglalt helyet, maga eszközölte.

»Ugy-e, fiam!, te jóra való, derék, becsületes ember vagy?! Ugy-e te nem loptál?« . . .

E nyájás szavaknál bozontos szemöldöke fölemelkedvén és Jancsi huszár által tökéletesen megértettvén: annak vallató eszköze teljesíté hivatását; mire természetesen a delinkvens érdekenyen fölajdult.

»Na, ne bántsd őt, Jancsi!, hisz ő derék, becsületes ember. Ő nem tolvaj!« . . .

De azért Jancsi vallató eszközének működése nem hagyta nyugodni a delinkvenst: ki is utoljára megsokalván a nyájaskodást, bünbánó arczczal megadta magát végzetének s bevallotta, hogy, bizony, ő a tettes.

»Na, már most, fiam!, csakugyan látom, hogy te derék, becsületes ember vagy, mert igazat beszélsz; már most csak mondd ki mind, amit tudsz!« . . .

Főbírósaága alatt a mértékeknek törvény- és szabályszerű használata — akkor még nem volt Magyarországon se méter, se mértékhitelítő hivatal — annyira ellenőriztetett általa, hogy sokáig a közönség által csak az tarttatott jó adminisztratív tisztviselőnek, aki az itezét, fontot vizsgálta a csap- és mérszársekekben.

Az utak tatarozásában, csináltatásában páratlan gondot és munkásságot fejtett ki.

Több utvonalon neki köszöni létét; így: az endrőd-kálnai, a Lévatól Podluzsány, Ujfalun, Solymos, Keszi, Csejko s Szöllös-felé vivő hálózatnak ő volt legnagyobb részben a megteremtője.

Ezeken felül kitűnő pártember volt. Hogy pártjának megszerezhesse a diadalt: kész volt az egész világot össze-visszacsókolni.

Mind ezek — bár nem volt nagy vagyonu ember — megszerezték számára az alispáni széket, amelyet köllőleg betöltött 1848-ig.

Ebben találta őt az 1848-ki új korszak.

Ez azonban nem volt, nem is lehetett, az ő világa.

A diada'ra jutott demokratikus eszmék a rendi alkotmány megesontosodott koazervatívizmusával s nézeteivel nem voltak összeegyeztethetők.

Ő ugyan itt is a napi teendők elintézésében serényen fáradozott; de a talajt inogni érezte lábai alatt.

Elméleti ismeretei hiányát pótolhatta ugyan a főbírósaágban nyert gyakorlat; de az eszmék magas röptének bajnokává nem emelkedhetett.

Beszédei, szónoklatai a megye termében hatás nélkül s nyomtalanul tűntek el.

Nagyobb sikert arattak azonban a néphez intézett fölszólalásai.

E téren keneteljes, papizú beszédei több ízben hódítást tettek, különösen a tótoknál.

(Megjegyzendő, hogy több nyelvet beszélt ugyan, de mindannyit hiányosan).

Ezekre akarhányszor fölhangzott a nép ajkairól ezen mondás: »ez a mi nagyságos urunk!«

Népszerűsége különösen a nép alsó osztályainál nagy volt; ennek nem egy ízben voltak tanui.

Midőn 1848-ban egy bizottmányi ülésben Simonyi Simon által, egy hevesebb beszédben, a közönség visszatetszése mellett, megtámadtatott: Balázs Dávid bizottmányi tag, kelt védelmére.

»Azt gondolja Simonyi Simkó uram, hogy mi engedjük ami kedves, nagyságos alispán urunkat bántani?!« Ekkor a szónok öklét fenyegetőleg kinyujtva, önelégülten szertenéz s folytatja: »Dej-szen!!« . . . Zajos tetszésnyilatkozatok között, leginkább az alsóbbak részéről, a vita véget ért.

A forradalmi láz már mozgatta az erőket.

1849 februárban, a bars megyei tisztikar élén hűségi föliratot menesztett Bécsbe.

1860-ban a bars megyei, gazdasági egyesület létrehozásában tevékeny részt vett s annak mindenkor buzgó és szorgalmas tagja volt!

— Gara István, felső-váradi lakos, f. hó 18-án és Jenes Gyula orosz-i lakos, a napokban megfagyva találtak.

— N.-Salló s vidéke ifjusága f. hó 15-én tartá jó-tékonyezelű tánczvigalmát. Vidékük előkelőbbjei sem hiányoztak.

Az 1881. évi országos nőipar-kiállítás általános szabályzata.

II. osztály: Az idő hasznosítása céljából, házi használatra készült női kézimunkák.

Ez osztály a következő csoportokra oszlik: 1) Sövés-fonás. 2) Az összes ruházati cikkek. 3) Egyéb kézimunkák.

Térdíjak: mint az I. osztályban. Jutalmak: arany-, ezüst- és bronz-okmányok.

III. osztály: Nyilvános és magán-leányiskolák és intézetek, tanműhelyek csoportos kiállítása.

Az e csoportba tartozó kiállítók az első osztályra kiszabott térdíjnak felét fizetik.

Jutalmak: Okmány a tanítási módszer és haladás méltatásával.

IV. osztály: A női munkára vonatkozó emlékek és régibb műipari minták.

Térdíjmentesek Jutalom: Emlékokomány.

V. osztály: A női-ipar s illetőleg kézimunka segédeszközei. (Kézipékek, eszközök, anyagok és szerzők, a mozgató és gyári gépek kivételével.) Ez osztályhoz tartozó, külföldön előállított tárgyak is kiállíthatók.

Térdíjak: Falitér 1 frt 50 kr., falmelletti tér 3 frt., szabadon álló tér 6 frt. Minimum 3 frt.

Jutalmak: Okmányok, jutányosságért, vagy haladás-, illetőleg újításért.

12. Azon kiállító, ki tárgyai után csak minimális térdíjt fizet, ezt a bejelentéssel együtt tartozik beküldeni. A többi térdíj a tárgyakkal egyidejűleg lehetőleg postai utalványon küldendő be.

13. A bírálók a végrehajtó bizottság ajánlatára a 100-as nagybizottság által választatnak. A bíráló bizottság szervezést és a bírálói eljárást a végrehajtó bizottság külön szabályzatban állapítja meg.

14. A látogató közönség részére, háromféle belépti jegyek adatkak ki, éspedig: h-tenként egyszer, szombaton 80 kros, köznapokon 40 kros, vasár- és ünnepnapokon 20 krosak. Állandó belépti jegyek csak a rendezésben t nyelg foglalkozó és a jury-tagoknak adatkak ki. Kiállítók három npra érvényes szelvényvel ellátott és névre szóló belépti jegyre tarthatnak igényt. Intézetek növendékei számára féláru belépti jegyek engedélyezhetők.

15. A tiszta jövedelem fűlt, a nők munkaképesítésének előmozdítása céljából, az országos nőipar-egylet rendelkezik. A kiállítók tartoznak tárgyaik eltávolítása iránt 1881. június 3-ig gondoskodni. Az ez ideig el nem vitt tárgyak a kiállítási pénztár javára elárvereztetnek.

16. Minden, a kiállítás ügyében való, levelezés ily czim alatt eszközzendő: Az országos nőipar-kiállítás irodájának: Ferencziak bazára, I. emelet.

Kelt Budapesten, a végrehajtó bizottságnak 1880. november 10-én tartott üléséből:

Gelléri Mór,
kiállítási titkár.

Gróf Zichy Jenő,
kiállítási elnök.

1861-ben, az új, alkotmányos korszak beálltával, régi alispáni helyét elfoglalni akarván: ellene által leginkább azzal, hogy 1849. évben idő előtt hódolt és loyaltási föllíratokkal járult az udvarhoz, leszorított. Ez időől saját gazdaságának s a gazdasági egyesület ügyeinek élt.

1865-ben országgyűlési képviselőnek választott az újbányai kerületben; amikor is a nép által cserkoszoruval megkoszorúztatott.

E téren jóra való törekvését elvitatni nem lehet; de a kor eszméivel megbarátkozni, azokat meg- és átérteni, azokkal haladni, nem tudott.

Diszasztálva tehát, hogy érdemei kellelőleg nem méltányoltatnak, tért haza s külsőleg a politikai tért kerülni látszott.

Időközben 'nt azonban a párthiveket keresők által ezen önkényileg elvállalt maradványából kizavartatott.

Igy az országos képviselők, a megyei tisztviselők választásánál mindig tevékeny részt vett; döntő befolyást azonban sohasem gyakorolhatott.

Csatarendbe állt mindig, valahányszor fölhívott és különösen Póly a József ellenében szeretett állást foglalni.

Utolsó küzdelme a politikai közéletben 1877-ben volt, amikor is kis számu hívei által alispáni jelöltnek tüzetvni ki: a december havában tartott, megyei restauráció alkalmával csatát vesztett.

Mondják, hogy, midőn közvetlen a választás után a megye egyik melléktermében helyet foglalt volna: pártjabeli, egyik fiatal ember hozzá fordult e szavakkal: »N o, m e g b u k t u n k, U r a m b á t y á m ! !

»Ne bántsd, öcsém!, hadd azt; én már öreg ember vagyok; e b u k á s érdemesen eltöltött, hosszú pályámra homályt nem vethet. De vigyázz, öcsém!, te fiatal ember vagy, máris megbuktál, hogy ezen bukásod jövő pályádat el ne homályosítsa!

S z ó l o n i s z a v a k !

(Vége köv.)

KÖZGAZDÁSZAT.

Visszatekintés Bars megye közgazdasági viszonyaira 1880-ban.

II. Erdészet.

Bars megye jelentékeny kincset bir kiterjedt erdeiben, mely kincs, a közlekedés nyomorúságos volta miatt, majdnem érintetlenül hever. Leszámítva a megye alvidékét, hol a fa ára méter-ölenként 14 forintra is fölrag: az északi részen a fa alig értékesíthető sőt nagy területek vannak, melyekről annyira sem értékesíthetők, amennyi az adó kifizetésére kívánatnék. Ilyen állapotok mellett nem csoda, ha az erdőgazdálkodás iránya a cserkéreg-terelés felé fordult, mely közlekedési viszonyaink mellett az egyedüli racionell irány. A mult évben jelentékeny mennyiségű cserkéreg ekszportáltatott a megyéből, mi talán kedvezőtlen szymptomának mondható; de viszont örömmel lehet konstátálni, hogy erdőültetések is jelentékeny mértékben eszközöltek, mire az idej, jó tölgy-makktermés különben is hathatós ingert szolgáltatott.

Röviden: a mult évben eszközölt, erdészeti érték-produkcz ó, tekintettel a megye terjedelmes erdővagyonára, open oly jelentéktelen, mint az előző években s ha csak közlekedési eszközeink nem javulnak, ez állapot javulása is alig várható.

III. Gyáripar.

Részint örvendetes, de nagyobb részt lehangelő hatással bir megyei gyáriparunk állapota; — míg ugyanis a lévai uradalom főbérnöksége által ez évben üzembe fogott munalom a haladást jelzi: addig az aranyos-maróti cukorgyár közlekedési mizériák miatt, teljesen be-szüntette az üzletet s ezzel az általános jólétre oly nagy befolyással biró egyetlen cukorgyárunk is megszűnt létezni. Csak egy nagyon kis része a megyének élvezi még a surányi cukorgyár működés nek áldásait.

A Thonet-testvérek nagyugrózi butorgyára szintén megszorította üzletét, mi nem csekély befolyást gyakorol az oszlány-vidéki búkkfaerdő-tulajdonosokra s főleg az iparos néposztályra, mely ott nagy mennyiségben nyert foglalkozást.

Dettrich Péter, Kosztolányi László s a lelizi uradalom szeszgyárjai nem működnek s egyedül a lévai főbérnökség szeszgyárjai s a Thonet-testvérek ugrózi szeszgyára működik még főnakadás nélkül.

Az újbányai malomkö-részvénytár-ulat azonban daczára a szállítási, rendkívüli primitív állapotoknak, virágzik, mi onnan tűnik szembe, hogy eredetileg 50 frtos részvényei, ma 10000 forintért sem kaphatók.

Ha még a körmöczbányai, kis okker-festék gyárt főlemlitjük, mely szintén működésben van, azt hiszem, hogy majdnem keszen vagyunk gyáriparunk elősorolásával.

Vajon csodálkozhatunk-e azon, hogy így van és nem jobban?; valóban nem!; hanem inkább azon, hogy közlekedési eszközeink teljes hiánya mellett, mégis ennyi gyárral birhatunk.

IV. Közlekedés.

Az ország jelentékenyebb megyéi közül egyedül Bars megye az, mely vasuti, vagy vízi közlekedés teljes hiányával bir, mert azon kis részét a megyének, melyet a körmöcz-i völgyekben érint a magyar államvasut, a megyére nézve számbavehetőnek tekinteni nem lehet. A megye régi óhajta, hogy közlekedési kérdése megoldassék, azon első nehézségeken szenvedett hajótörést, mely a magyar államvasutak sorsával van szoros kapcsolatban.

Örvendetes jelenség az, hogy a mult év nem mult el minden jelentőség nélkül vasuti kérdésekre nézve. Gr. Keglevich István urnak, ki e kérdést példás erélyvel és kitartással karolta föl, a felső házban a garam-völgyi vasutara vonatkozó interpellációjára a premiér-miniszter azon választ adta, hogy nincs kifogása olyan vasut ellen, mely például Lévaig építtetnék s ezzel a szigoru elvi kérdés félig már megoldást nyert. A vasutak építésének irányára nézve, tekintettel a Dunán életbeléptetendő láncházójára, az irányadó körök a garam-völgyi vasutat, maróthi szárnyvonallal, fogadták el s kívánjuk, hogy azon csendes, de alapos előmunkálatok, melyek e vasut létrehozása érdekében már folynak, az általános óhajtott sikerhez jussanak.

Ugyanezen évben mutatta be a lévai választókerület képviselője: br. Mednyánszky Árpád a léva-szeredi vasut tervét, mely azonban eddig beható tárgyalás alá nem vétetett.

Különböben nem mondható, hogy ezen év a megyére nézve minden, tényleges, közlekedési előny nélkül mult volna el; amennyiben a nyitra-tapolcsányi vasut építés alatt levén: ez által különösen az oszlányi járás helyzete előnyösebbre fordult.

Magyei utaink és állami utunkra nézve sokat mondani nem lehet. Elhallgatni azonban nem lehet, hogy a mult évi esőszakadások által tönkre tett, de különben is járhatlan benedeki ut jó karba helyezésén szorgalmasan doigoznak.

A mult év, közlekedési tekintetben tehát ép úgy, mint az előbbie, a remények éve, csak hogy azon különbséggel, hogy talán reményeink szilárdabb bázissal birnak. Az évtizedek óta zsirjába fojtott megye közgazdasági kifejlődése nagyobb biztossággal várható.

(Vége kövtek.)

Tanügy.

Iskolai takarékpénztárak. Az utolsó, november végén tett jelentésünkben: 173 iskolai takarékpénztárt számláltunk az országban. Deczemberhóban hozzájárultak, mit örömmel közlünk, a következők: Eger belvár. közs. négy oszt. fitanoda; kezelő: Bánhid Gyula, tanító. Budapest VIII. ker. Hunyady utca, közs. nép I. b. oszt. fitanoda, kezelő: Csath Gyula, tanító. Bodmér közs. isk.; kezelő: Czanih Gyula. Szeged a) alsóvár. I. fozst.; kezelő: Tomhácz János, b) III. és IV. leányoszt.; kezelő: Tóth Korda Aranka, tanítónőasszony. Nagymagyar közs. iskola; kezelő: Fülöp Ede. Nagy-Perkát közs. fit. két osztály; kezelő: Keller Károly, főtanító, b) apáczik leány., két osztály; kezelő: Kamilla és Helena apáczak. Zala szt. Gróth evang. iskola; kezelő: Laczkovics Julia, tanítónő k. a. Gyergyó-Ditró közs. isk., kezelő: Csiby Péter, polg. isk. igazgató, elnök. Fürje VI. oszt. népiskola; kezelő: Hock Pál, főtanító. Baja állami tanítóképzede; kezelő: Bocskay Kristóf és Bartsch Samu, igazgató. Összesen: 1880 deczember végén 186. Fentiekből elléggé kiviláglik, hogy az iskolai takarékpénztár léte-ítésének ügyét a tanítóikar mennyire támogatja törekvésével. Budapest 1881. jan. Weisz Bernát Ferenc, mint a Nemz. Gazd. egylet isk. tak. pénztárainak szakkbizottsági elnöke.

Országos vásárok január 23—29-ig.

Január 23. (Vasárnap. B. assz. elj., Imrike.) Nagyalmas, Raczkeve (tart jan. 23—25.).

Január 24. (Htfő. Timót.) Nagy-Surány (jan. 24. marhav. és 26. án kirakóv.), Rimaszecs (tart jan. 24—25.). Ipoly-Szalka (jan. 22-én baromv.), Szenicz (Nyitram.), Szakcsán (Nyitram tart. jan. 24—25.), Zarnócza (Barsm., jan. 24-én marhav. és 25-én kirakóv.).

Január 25. (Kedd. Pálfordulása) Bátorkesz, Besztercebánya (tart jan. 25—27.), Mátészalka, Miava (jan. 25. marhav. 26-án kirakóv.), Nagy-Káta, Német-Lipese, Privigye (Nyitram), Szt.-Bened (Barsm.)

Január 26. (Szerda. Polkárp.) Mosótz (Turóczm.), Nagy-Megyer.

Január 27. (Csütörtök. Ar. száju szt. János. Kriszostom.) Galgóc (jan. 27. marhav. február 1-én kirakóv.), Liza (Trencsém.).

Január 28. (Péntek. Margit sz., Nagy Károly, császár).

Január 29. (Szombat. Szal. Ferencz. Valér.) Bittse (Trencsém.), Holits (Nyitram). Szelléb (baromv.).

Lévai piacárak.

Gabona: 100 kl. buza 10 frt 10 kr.—10 frt 50 krig., rozs 9 frt.—kr.—9 frt 50 kr., kétszeres 9 frt.—9 frt 25 kr., árpa 7 frt 20 kr.—7 frt 50 kr., zab 5 frt. 10 kr.—5 frt 40 kr., kukoricza 5 frt.—5 frt. 40 kr. bab 9 frt.—kr.—9 frt. 40 kr.

A Bars magántáviratai.

Ersekújvári árak:

(Érk. jan. 21-én, estve.)

Buza 10 frt 50 kr.—11 frt — kr., rozs 9 frt. 50 kr. 10 frt., arpa 6 frt 50 kr.—7 frt 50 kr., zab 6 frt 20 kr.—6 frt 40 kr., bab 8 frt. 50 rk.—9 frt., köles 6 frt 25 —6 frt 30 kr., kukoricza 5 frt 10 kr.—5 frt 25 kr.

Nyitrai árak:

(Érk. jan. 21-én, estve.)

Buza 11 frt — kr., — 11 frt 50 krig., rozs 9 frt 20 kr.—9 80 krig. árpa 7 frt.—8 frt., zab 6 frt —7 frt — kr., kukoricza 5 frt.—kr.—5 frt 40 krig. bab 9 frt — kr.—9 frt 50 krig.—

Időjárat viszonyok és légtüneti észleletek.

(Januárhó 15 től—21 ig bezárólag.)

Légnymom legnagyobb állása: 743.2 mm. Jan. 18. reggeli 8 óraker
" legesekelelyebb " : 731.8 " " Jan. 20. " " 8 "
Hőmérseket legmagasabb " 1.5 Cels. fok Jan. 20. déli 2 "
" legalacsonyabb " 15.7 Cels.-fok Jan. 15. regg. 8 "
Az esett csapadék összelete volt: 8.70 mm. *)

*) Mult heti téves; olv. 4.05 mm.

Főmunkatárs:

Szováthy Lajos,)
Ordódy Lajos,) társzerkesztők.
Konkoly Sándor,)

Holló Sándor,
felelős szerkesztő.

Hallifax

